

דפי חברותא – בחירות מדריך למורה

הבחירות שלנו דף חברותא לכיתות ז ומעלה

למורה

שימו לב: יש להדפיס על שני צדדים של דף בגודל A3.
אפשר להשמיע ברקע את השיר של אמיר דדון "[לבחור נכון](#)".

א. ובחרת בחיים

1. הפסוק מהתורה אומר אמירה בסיסית על האדם: בחייו יש לו אפשרות לבחור.
הבחירה דיכטומית, וברור מה נכון לבחור.

ב. האם באמת יש לנו בחירה חופשית?

חלק זה מטיל ספק בפסוק מהתורה ועוסק בשאלה אם באמת יש לנו בחירה. במה זה מתבטא? עד כמה הבחירה היא מוחלטת או מושפעת מגורמים שונים?

2. **ניסוי הצורות:** ערכו בדיקה בכיתה: כמה תלמידים ייתנו לצורה א' את השם קיקי ולצורה ב' את השם בובה. את הצורות האלה המציא לניסוי הפסיכולוג וולפגנג קוהלר, ובכל התרבויות שבהן הוא נעשה, הרוב המוחץ של האנשים נתן לצורה הכתומה את השם קיקי. יש מתאם בין התפיסות החושיות שלנו, ולכן בני אדם מחברים בין צורה חדה לצליל קי שהפקתו יוצרת צורה צרה ומתוחה של הפה, ולעומתו הצלילים בו נְבֵה יוצרים

צורה מעוגלת של הפה. הניסוי מלמד אותנו שפעולות רבות שנראות לנו בחירות עצמאיות לחלוטין כמו מתן שם קובעים מאפיינים פיזיולוגיים אבולוציוניים. עליהם יש להוסיף את ההשפעות החברתיות והתרבותיות.

3. **המשנה** מציגה מעין סתירה במציאות הדתית שבה מצד אחד יש אלוהים יודע כול, ומצד אחר לאדם יש יכולת בחירה. נדון בשאלה אם יכולת בחירה זו היא ממשית.

4. **רמב"ם**, אדם מאמין באלוהים, מסביר בהמשך דבריו שאינם מובאים בדף שאין לנו דרך להסביר את הסתירה בין "הכל צפוי" ובין "הרשות נתונה" כי איננו מסוגלים להבין מהי ידיעה אצל אלוהים. העיקרון העיקרי שרמב"ם רוצה להדגיש בקטע המובא הוא הבחירה חופשית והאוטונומיה של האדם בהחלטות חייו.

5. **הקטע מספרו של עמוס עוז** מצטט ממכתב שכתבה אימו לדודתו ועוסק בדואליות שבין "הקלפים" שאנחנו מקבלים בחיינו, כלומר המציאות הנתונה שאליה אנו נולדים – המשפחה, התקופה, הסביבה וכו' שמגבילים את הבחירה שלנו – ובין הבחירה שלנו מה לעשות בהם (וגם בכך, כך מסיקה אימו של עוז, יש חשיבות לקלפים, והבחירה מה לעשות בהם אינה באמת חופשית).

6. **הציור של התינוק** השוכב בעגלה המקושטת בציורים של כדורגל קשור לגורמים המשפיעים על האדם: מובן שהורי הילד משפיעים מאוד על עתידו – הציפיות שלהם ממנו, החינוך שהם מחנכים אותו, הבחירות שלהם ועוד. אדם אינו גדל בחלל ריק, ולסביבה יש השפעה רבה על התפתחותו. אפשר לשאול את התלמידים אילו יתרונות יהיו לתינוק שגדל בסביבה המעודדת אותו לכיוון מסוים, ואילו חסרונות יש להכוונה כזאת.

הציור של מגדת העתידות מייצג תפיסה דטרמיניסטית שלפיה הגורל שלנו נקבע מראש עם הולדתנו ואינו תלוי במעשינו ובבחירותינו. אפשר לבחון גישה זו על פי המקורות שלמדנו כמו דברי רמב"ם והקטע מספרו של עמוס עוז.

7. **הדילמה** מעלה את השאלה המוסרית כיצד על החברה להתייחס למציאות שאליה אדם נולד בבואנו לשפוט את מעשיו. האם לראות בו בעל זכות בחירה מלאה?

ג. חוויית הבחירה

8. **השיר של רוברט פרוסט** מציג את ההתחבטויות שלנו כאשר אנו עומדים במצב שבו עלינו לבחור. דף הפעילות מסייע לחבר את השיר לחינוך.

הפעילות סביב התרשים מחברת את הלימוד לבחירות שהתלמידים עושים בחייהם.

9. **הסרטון** על פרדוקס הבחירה עוסק בקושי שלנו לבחור דווקא ככל שיש יותר אפשרויות בחירה. קושי זה מאפיין את חברת השפע של ימינו.